

Margaret Atwood

Tjenerinnens beretning

OVERSATT AV
MERETE ALFSEN

ASCHEHOUG

MARGARET ATWOOD

Tidenes morgen, 1981

Åpne sår, 1981

Tjenerinnens beretning, 1987

Katteøyet, 1989

Råd fra villmarken, 1992

Røverbruden, 1994

Alias Grace, 1997

Den blinde morderen, 2001

Oryx og Crake, 2003

Moralsk forvirring, 2008

Flommens år, 2011

Maddaddam, 2015

Hjertet gir seg ikke, 2016

Hekseyngel, William Shakespeares *Stormen* gjenfortalt, 2017

Boken er produsert på et miljøgodkjent trykkeri.

Originalens tittel: *The Handmade's Tale*

Copyright © O.W. Toad Ltd. 1985

Norsk utgave © 1987, 2008 og 2017 H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard), Oslo

www.aschehoug.no

Satt hos Type-it AS, Trondheim

Papir: 70 g Bulky 2,0

Printed in Lithuania

ScandBook UAB, 2017

ISBN 978-82-03-37292-6

Innhold

I.	NATT	11
II.	HANDLETUR	15
III.	NATT	49
IV.	VENTEROM	55
V.	HVIL	83
VI.	HUSLYD	93
VII.	NATT	119
VIII.	FØDSELSDAG	125
IX.	NATT	163
X.	SJELERULLER	171
XI.	NATT	217
XII.	JESABELS HUS	225
XIII.	NATT	291
XIV.	RENSElse	299
XV.	NATT	325
HISTORISKE MERKNADER		332

Til Mary Webster og Perry Miller

Da Rakel så at hun og Jakob ikke fikk barn, ble hun misunnelig på sin søster og sa til Jakob: La mig få barn! Ellers dør jeg.

Da optendtes Jakobs vrede mot Rakel, og han sa: Er jeg i Guds sted, som har nektet deg livsfrukt?

Da sa hun: Se, der er min tjenerinne Bilha; gå inn til henne, forat hun kan føde på mine knær, så også jeg kan få barn ved henne!

1 Mos. 30, 1–3

Hva meg selv angår, trett som jeg er av i mange år til ingen nytte å ha fremsatt unyttige, ørkesløse visjonære tanker, uten lenger å ha det minste håp om å lykkes, så kom jeg til alt hell på dette forslaget ...

Jonathan Swift: A Modest Proposal

I ørkenen er intet skilt som sier: Du skal ikke spise stein.

Sufi-ordspråk

I

NATT

KAPITTEL ÉN

Vi sov i det som en gang hadde vært gymnastikksalen. På det lakkerte tregulvet var det malt streker og sirkler for spillene som før i tiden foregikk der. Ringene på basketballmålene var der fremdeles, men nettene var borte. En balkong beregnet på tilskuere løp i hele rommets lengde, og jeg syntes jeg kjente svakt, som en etterklang, den stramme svettelukten iblandet et søtt anstrøk av tyggegummi og parfyme fra jentene som så på, i filtskjørt, som på bildene, senere i miniskjørt, så bukser, så med én øring og strittende, grønnstripet hår. Skolefester var blitt holdt der. Musikken hang igjen, en palimpsest av taus lyd. Stil på stil, en understrøm av trommer, hulk og jamring, girlandere av silkepapirblomster, pappdekorasjoner. En snurrende speilkule som strødde snøfnugg av lys over de dansende.

Gammel sex var i rommet, og ensomhet, og forventning, rettet mot noe navnløst og formløst. Jeg husker lengselen, etter noe som alltid var på nippet til å skje, men som aldri var det samme som hendene vi kjente i smalryggen der og da, eller ute på parkeringsplassen bak huset, eller i tv-rommet med lyden skrudd ned og bildene flimrende over naken hud.

Vi lengtet etter fremtiden. Hvor fikk vi den fra, den evnen til umettelighet? Den lå i luften. Og den lå fremdeles i luften, som en ettertanke, der vi lå på feltsengene som var plassert i rader med mellomrom slik at vi ikke kunne snakke sammen. Vi hadde flanellslaken, som små barn, og gamle militære ulltepper som det ennå sto US på. Vi foldet klærne våre pent

sammen og la dem på krakkene ved fotenden av sengene. Lyset var dempet, men ikke slått av. Tante Elizabeth patruljerte. De hadde elektriske piggstaver hengende i remmer fra lærbeltene.

Men ikke skytevåpen. Selv ikke de fikk ha skytevåpen. Skytevåpen var for vaktene, spesielt rekruttert blant Englene. Vaktene hadde ikke tillatelse til å oppholde seg i bygningen uten at de var tilkalt, og vi hadde ikke lov til å gå ut, bortsett fra våre to daglige spaserturer, to og to rundt fotballbanen som nå var omgitt av et nettinggjerd med piggråd på toppen. Englene sto på utsiden med ryggen til oss. De var gjenstand for vår frykt, men også for noe annet, tenkte vi. Vi kunne komme til enighet, gjøre en handel. Vi hadde ennå kroppene våre. Slik fantaserte vi.

Vi lærte å hviske nesten uten lyd. I halvmørket kunne vi strekke ut armene når Tantene ikke så det og røre ved hverandres hender i luften. Vi lærte å lese på munnen med hodet flatt på sengen vendt mot siden mens vi holdt øye med den andres munn. På denne måten utvekslet vi navn, fra seng til seng.

Alma. Janine. Dolores. Moira. June.

II

HANDLETUR

KAPITTEL TO

En stol, et bord, en lampe. Over dette, i det hvite taket, et gipsornament med form som en krans, og inne i kransen et tomt felt, pusset over, som i et ansikt der øyet er fjernet. Det må en gang ha vært en lysekrone der. De har fjernet alt en kan feste et rep i.

Et vindu, to hvite gardiner. Under vinduet, en vindusbenk med en liten pute. Når vinduet står litt åpent – det kan bare åpnes litt – slipper det inn luft som får gardinene til å bevege seg. Jeg kan sitte i stolen, eller på vindusbenken, med hendene foldet, og se alt dette. Sollys kommer også inn av vinduet og faller bortover gulvet, et tregulv med smale bord, blankbonet. Det lukter bonevoks. På gulvet er en matte, oval, flettet av filler. De liker slikt. Gammelt håndverk, laget av kvinner når de hadde tid til overs, av ting som ikke kunne brukes til noe annet. Tilbake til tradisjonelle verdier. Den som ikke ødsler, skal ikke føle savn. Jeg blir ikke ødslet bort. Hvorfor føler jeg savn?

På veggen over stolen et bilde, innrammet, men uten glass. En reproduksjon med blomstermotiv, blå iriser, en akvarell. Blomster er fremdeles tillatt. Har vi alle fått utlevert den samme reproduksjonen, den samme stolen, de samme hvite gardinene, undrer jeg?

Tenk på deg selv som soldat, sa Tante Lydia.

En seng. Smal. Madrassen er nokså hard, dekket med et vattert hvitt teppe. Ingen ting foregår i sengen, annet enn søvn, eller ingen søvn. Jeg prøver å ikke tenke for mye. Som

andre ting nå må tanker rasjoneres. Det er mye en ikke orker å tenke på. Å tenke kan spolere sjanser, og jeg akter å klare meg. Jeg vet hvorfor det ikke er glass foran akvarellen av blå iriser, og hvorfor vinduet bare kan åpnes litt, og hvorfor vindusglasset er uknuselig. Det er ikke rømning de er redde for. Vi ville ikke nå langt. Det er de andre utveiene, som du kan åpne i deg selv med noe skarpt.

Så – bortsett fra disse detaljene, kunne dette vært et gjesterom på college, for mindre viktige gjester. Eller et rom i et hybelhus i gamle dager, for damer med reduserte muligheter. Det er det vi er nå. Mulighetene er blitt redusert. For dem blant oss som ennå har muligheter.

Men en stol, solskinn, blomster: Dette er ikke uvesentlige ting. Jeg er i live, jeg lever, jeg puster, jeg strekker hånden min, åpen, inn i sollyset. Det er ikke et fengsel, men et privilegium, som Tante Lydia sa, hun hadde en forkjærlighet for enten/eller.

Klokken som måler opp tid, slår. Her angis tid med klokkeslag, som i klostre før. Og som i et kloster er her få speil.

Jeg reiser meg fra stolen og flytter føttene bort i solskinn. Skoene er røde, lavhælte for å spare ryggen, og ikke til å danse i. De røde hanskene ligger på sengen. Jeg tar dem og trekker dem på hendene, finger for finger. Alt, bortsett fra vingene rundt ansiktet mitt, er rødt. Blodfarget. Vår farge. Skjørtet er ankellangt, vidt, og holdes sammen av et flatt bærestykke som når ned over brystene. Ermene er vide. De hvite vingene er også forskrevne. De skal hindre oss i å se, men også i å bli sett. Jeg har aldri vært pen i rødt, det er ikke min farge. Jeg tar handlekurven og henger den over armen.

Døren til rommet – ikke *mitt* rom, jeg nekter å si *mitt* – er ikke låst. Den lar seg ikke engang lukke ordentlig. Jeg går ut i gangen, der en løper går langs midten av det bonede gulvet, grårosa. Som en sti gjennom skogen, som en løper for kongelige, viser den meg vei.

Teppet bukter seg nedover trappen, og jeg følger med. Jeg har én hånd på rekkverket, en gang et tre, dreiet i et annet århundre, polert til en varm lød. Huset er senviktoriansk, en familiebolig, bygget for en stor, rik familie. I gangen er en bestefarsklokke som porsjonerer ut tiden, og så døren til den moderlige dagligstuen, hudfarget og full av hentydninger. Dagligstuen, der jeg aldri sitter, men bare står eller kneler. For enden av gangen, over utgangsdøren, er et vifteformet vindu med farget glass: blomster, røde og blå.

Det henger igjen et speil på veggen i gangen. Hvis jeg vender hodet slik at de hvite vingene rundt ansiktet retter blikket mitt mot det, kan jeg se det der jeg går ned trappen: Et rundt, konvekst konsollspeil, som et fiskeøye. Jeg ser meg selv som en forvridd skygge, en parodi på et eller annet. En eventyrskikkelse i rød kappe på vei ned mot et uaktsomt øyeblikk, som er det samme som fare. En Søster, dyppet i blod.

Ved foten av trappen er det et hatte- og paraplystativ. Det er av bøyd tre, lange, avrundede trestokker som blidt svinger seg oppover og blir til knagger med form som bregner som folder seg ut. Det står flere paraplyer der. En svart til Føreren, en blå til Førerens Hustru, og den som er tiltenkt meg, som er rød. Jeg lar den røde paraplyen stå, for jeg vet fra vinduet at solen skinner. Jeg lurar på om Førerens Hustru sitter i dagligstuen. Det er ikke alltid hun sitter. Det hender jeg hører henne trave frem og tilbake, et tungt skritt og så et lett, og det dempede slaget av stokken hennes mot det grårosa gulvteppet.

Jeg går bortover gangen, forbi døren til dagligstuen og den som fører inn til spisestuen, åpner døren i enden av hallen, og kommer inn på kjøkkenet. Her lukter det ikke lenger møbelpolitur. Rita er her inne. Hun står ved kjøkkenbordet, med bordplate av avskallet hvit emalje. Hun har på sin vanlige Marta-kjole, matt grønn som kittelen til en kirurg før i tiden. Kjolen ligner mye på min i fasongen, lang og dekkende, men med et smekkeforkle over og uten de hvite vin-

gene og sløret. Hun tar sløret på når hun går ut, men det er ingen som bryr seg noe særlig om hvem som ser ansiktet til en Marta. Ermene er rullet opp til albuen og blottet de brune armene. Hun deler opp brøddeigen før hun knar brødene en siste omgang, og så former dem.

Rita ser meg og nikker. Om hun hilser eller bare rett og slett lar meg forstå at hun har sett meg, er vanskelig å si. Hun tørker de melete hendene på forkleet og roter gjennom kjøkkenskuffen etter heftet med merker. Med rynket panne river hun ut tre merker og gir meg dem. Ansiktet hennes ville vært vennlig dersom hun smilte. Det er ikke egentlig meg hun misliker, det er den røde kjolen og det den står for. Hun tror jeg kan smitte, som en sykdom eller en slags ulykke.

Det hender jeg lytter ved dørene, noe jeg aldri ville ha gjort før i tiden. Jeg lytter ikke lenge, for jeg vil ikke bli grepet i det, men en gang hørte jeg Rita si til Cora at hun ikke ville ha fornedret seg slik.

Ingen har spurt deg, sa Cora. Hva skal en gjøre?

Dra til Koloniene, sa Rita. De får valget.

Til Ukvinnene, for å sulte i hjel og Gud veit alt? sa Cora. Syns jeg ser det.

De pillet ertet. Selv gjennom den nesten lukkede døren hørte jeg de harde ertene klirre lett mot metallfatet. Jeg hørte Rita. Et grynt eller et sukk, enig eller uenig.

Også gjør de det jo for oss også, sa Cora. De sier i hvert fall det. Hvis ikke jeg var sterilisert, kunne det ha vært meg, hvis jeg var ti år yngre. Det er ikke så ille, det er ikke akkurat hardt arbeid.

Det hadde ikke vært meg, sa Rita, og jeg åpnet døren. De så sånn ut i ansiktet som kvinner gjør når de har snakket om deg bak ryggen din og tror du har hørt det. Flaue, men også litt trassige, som om det er deres rett. Den dagen var Cora hyggeligere mot meg enn vanlig, Rita surere.

I dag skulle jeg gjerne blitt her på kjøkkenet, på tross av Ritans lukkede ansikt og sammenknepne munn.

Kanskje hadde Cora kommet fra et eller annet sted i huset med møbelpolituren og støvmoppen sin, og Rita hadde laget kaffe. Hos Førerne har de fremdeles ekte kaffe. Vi kunne ha sittet ved Ritas kjøkkenbord, som ikke lenger tilhører Rita mer enn mitt bord tilhører meg, og snakket om smerter og verk, om sykdommer, føtter, rygger, alle former for ugang som kroppene våre finner på akkurat som uskikkelige barn. Vi ville nikke på hodet til hverandres utsagn for å vise at javisst, det kjenner vi godt til. Vi ville utveksle hjelperåd og prøve å overgå hverandre i å ramse opp fysiske plager. Vi ville klage blidt med lave mollstemmer, sørgmodig som duer i takrennene. *Jeg skjønner hva du mener*, ville vi si. Eller, *et hører hvor du befinner deg*. Som om stemmen kom reisende langveisfra. Det gjør den jo også.

Jeg foraktet slikt snakk før. Nå lengter jeg etter det. Det var i hvert fall snakk, utveksling av noe.

Eller vi ville sladre. Martaene vet ting, de prater seg imellom og sender uoffisielle nyheter fra hus til hus. Som meg lytter de uten tvil ved dørene og ser ting, selv med blikket vendt bort. Jeg har hørt dem noen ganger, oppfattet blaff av deres private samtaler. *Dødfødt*, eller *Stakk en strikkepinne rett i magan på henne*, *sjalu så hun var helt på styr*, eller, frydefullt, *Hun brukte desinfiseringsvæske. Virket som bare det, men han må da ha smakt det. Må ha vært sørpefull. Men de oppdaget henne jo*.

Eller jeg ville hjelpe Rita å bake, og la hendene synke ned i den myke, spenstige, kroppslignende varmen. Jeg hungret etter å røre ved noe, annet enn tøy og tre. Jeg hungret etter å begå berøring.

Men selv om jeg spurte, om jeg gjorde meg skyldig i et slikt brudd på all anstendighet, ville ikke Rita tillate det. Hun ville være for redd. Martaene skal ikke fraternisere med oss.

Fraternisere betyr å *oppføre seg som en bror*. Luke fortalte meg det. Han sa at det ikke fantes noe tilsvarende ord som betydde å *oppføre seg som en søster*. *Sororisere* ville det ha blitt,

sa han. Fra latin. Han likte å kjenne til slike detaljer, avledninger av ord, pussig ordbruk. Jeg pleide å erte ham og kalle ham en pedant.

Jeg tar merkene fra Ritas utstrakte hånd. Det er bilder på dem av ting man kan bytte dem inn i. Tolv egg, et stykke ost, noe brunt som skal forestille en biff. Jeg legger dem i glide-låslommen i ermet, der jeg har identitetskortet mitt.

«Eggene må være nylagte,» sier hun. «Ikke sånn som sist. Og en kylling, ikke en høne. Si hvem det er til, så lager de ikke noe tull.»

«Ja vel,» sier jeg. Jeg smiler ikke. Hvorfor friste henne til vennskap?

KAPITTEL TRE

Jeg går ut gjennom bakdøren og ut i hagen, som er stor og ryddig. En plen i midten, et piletre med hengende rakler, og langs kanten blomsterbed der påskeliljene nå visner og tulipane er røde, mørkt karmosinrøde innerst mot stilken, som et sår som er begynt å gro.

Hagen er Hustruens domene. Jeg har ofte kikket ut av det uknuselige vinduet mitt og sett henne her, på kne på en pute, med lyseblått slør over den bredbremmete hagehatten, og en kurv ved siden av seg med hagesaks og hyssingstumper til å binde opp blomstene med. En Vokter som tjenestegjør hos Føreren, står for den tunge gravingen. Førerens Hustru dirigerer og peker med stokken. Mange av Hustruene har slike hager som de kan ordne i og stelle med.

Jeg hadde hage en gang. Jeg husker lukten av vendt jord, lubne løker i hånden, fylde, den tørre sildringen av frø mellom fingrene. Tiden gikk fortere på den måten. Noen ganger får Førerens Hustru en stol båret ut, og bare sitter der i hagen sin. På avstand ligner det fred.

Hun er ikke her nå, og jeg begynner å lure på hvor hun er. Jeg liker ikke å komme uventet på Førerens Hustru. Kanskje hun syr i dagligstuen, med venstre fot på en skammel på grunn av leddgikten. Eller kanskje hun strikker skjerf til Englene ved fronten. Jeg kan knapt tro at Englene trenger slike skjerf, og de som Førerens Hustru lager, er i hvert fall altfor kunstferdige. Hun bryr seg ikke om kors- og stjernemønstre som mange av de andre Hustruene lager, det er ingen utford-

ring. Langs kanten på skjerfene hennes marsjerer det nåletrær eller ørner eller stive menneskelignende figurer, gutt og pike, gutt og pike. Det er ikke skjerf for voksne menn, men for barn.

Noen ganger tror jeg at disse skjerfene slett ikke blir sendt til Englene, men blir rekket opp og nøstet opp igjen, og så strikket på nytt. Kanskje det bare er for at Hustruene skal ha noe å gjøre, for at de skal føle seg nyttige. Men jeg misunner Førerens Hustru strikkingen. Det er godt å kunne sette seg små mål, som man lett kan nå.

Hva misunner hun meg?

Hun snakker til meg bare når det ikke er til å unngå. Jeg representerer en anklage mot henne, men hun trenger meg.

Vi sto ansikt til ansikt for første gang for fem uker siden, da jeg tiltrådte denne tjenesten. Vokteren fra forrige tjeneste fulgte meg til døren. Første dagen er det tillatt for oss å bruke hoveddøren, men siden skal vi gå bakveien. Ting har ikke falt til ro ennå, det er så nytt, alle er usikre på hva slags status vi egentlig har. Om en stund blir det enten bare hoveddøren eller bare bakveien.

Tante Lydia sa hun arbeidet for at det skal bli hoveddør. Dere inntar en særstilling, sa hun.

Vokteren ringte på dørklokken for meg, men før noen kunne ha fått tid til å høre den og skynde seg for å åpne, ble døren åpnet innover. Hun må ha stått rett innenfor. Jeg ventet å se en Marta, men i stedet var det henne, i lang blekblå kjole, ikke til å ta feil av.

Så du er den nye, sa hun. Hun gikk ikke til side for å slippe meg inn, hun bare sto der i døråpningen og stengte veien. Hun ville ha meg til å skjønne at jeg ikke fikk komme inn i huset uten at hun bestemte det. Det er stadig drakamper nå for tiden, om slike rangforhold.

Ja, sa jeg.

Sett den ned på verandaen. Hun sa dette til Vokteren som

bar kofferten min. Kofferten var av rød vinyl, og ikke stor. Jeg hadde en koffert til, med vinterkappe og tykkere kjoler, men den ville komme senere.

Vokteren satte ned kofferten og gjorde honnør. Så hørte jeg skrittene hans bak meg nedover hagegangen, og smellet fra porten, og jeg følte det som om en beskyttende arm ble fjernet. Terskelen til et nytt hus er et ensomt sted.

Hun ventet til bilen ble startet og kjørte sin vei. Jeg så ikke på ansiktet hennes, men på den delen av henne jeg kunne se med hodet bøyd. Den blå midjen, tykk, den venstre hånden på stokkens elfenbenshåndtak, de store diamantene på ringfingeren som en gang må ha vært slank og ennå var velstelt, med neglen på den knoklete fingeren filt i en fin bue. Den var som et ironisk smil på fingeren, som liksom gjorde narr av henne.

Du får vel komme inn, sa hun. Hun snudde ryggen til meg og haltet bortover gangen. Lukk døren etter deg.

Jeg løftet inn den røde kofferten, slik hun utvilsomt hadde ment det, og lukket døren. Jeg sa ikke noe. Tante Lydia sa at det var best å ikke snakke før de stilte deg et direkte spørsmål. Prøv å se det fra deres side, sa hun, knuget de foldede hendene og smilte det nervøse, bønnfallende smilet sitt. Det er ikke lett for dem.

Inn her, sa Førerens Hustru. Da jeg kom inn i dagligstuen, satt hun alt i stolen sin, med venstre fot på skammelen med korsstingsbroderiet, roser i en kurv. Strikketøyet hennes lå på gulvet ved siden av stolen. Pinnene var stukket inn i det.

Jeg sto foran henne med hendene foldet. Så, sa hun. Hun hadde en sigarett, hun stakk den inn mellom leppene og holdt den fast der mens hun tente den. Leppene var tynne når hun holdt dem slik, med små vertikale rynker rundt, som man pleide å se i leppetiftreklamer. Lighteren var elfenbensfarget. Sigarettene må stamme fra svartebørsen, tenkte jeg, og dette innga meg håp. Selv nå som det ikke lenger finnes virkelige penger, finnes det likevel en svartebørs. En svartebørs finnes

alltid, det er alltid noe som kan handles med. Hun var altså en kvinne som kunne tøyne reglene. Men hva hadde jeg å handle med?

Jeg så på sigaretten med lengsel. Som alkohol og kaffe er sigaretter forbudt for meg.

Så det gikk ikke med gamle hva-han-nå-heter, sa hun. Nei, frue, sa jeg.

Hun ga fra seg noe som lignet en latter, og hostet. Synd for ham, sa hun. Dette er din andre, ikke sant?

Tredje, frue, sa jeg.

Ikke så bra for deg heller, sa hun. Ny hostende latter. Du kan sette dag. Det er ikke noe jeg har for vane, men for én gangs skyld.

Jeg satte meg ytterst på en av de høyryggete stolene. Jeg ville ikke stirre rundt i rommet, jeg ville ikke virke uoppmerksom, så peishyllen av marmor til høyre for meg, og speilet over den, og alle blomstene, var ennå bare skygger i øyekroken. Senere skulle jeg få mer enn tid nok til å betrakte det.

Nå var ansiktet hennes på høyde med mitt. Jeg syntes jeg kjente henne igjen. Det var i hvert fall noe kjent med henne. Litt av håret hennes stakk frem under sløret. Det var fremdeles lyst. Jeg tenkte at hun kanskje bleket det, at hårfargemiddel også var noe hun fikk på svartebørsen, men nå vet jeg at det virkelig er lyst. Øyenbrynene hennes var plukket til tynne buer, som gjorde at hun konstant så overrasket ut, eller fornærmet, eller spørrende, slik en kan se på et skremt barn. Men under brynene så øyelokkene trette ut. Ikke slik med øynene, de var jevnt og fiendtlig blå som en midtsommerhimmel i klart solskinn. Avvisende blå. Nesen må en gang ha vært det man kaller søt, men nå var den for liten til ansiktet. Ansiktet var ikke tykt, men det var stort. To rynker førte nedover fra munnvikene, og mellom dem var haken, knyttet som en neve.

Jeg vil se så lite til deg som mulig, sa hun. Jeg går ut fra at du føler det på samme måte med meg.

Jeg svarte ikke, da ja ville være en fornærmelse og nei en motsigelse.

Jeg vet at du ikke er dum, fortsatte hun. Hun inhalerte og blåste ut røyken. Jeg har lest papirene dine. For min del ser jeg på dette som en forretningstransaksjon, men lager du problemer, tar jeg igjen. Forstår du?

Ja, frue, sa jeg. Ikke kall meg frue, sa hun irritert. Du er ingen Marta.

Jeg spurte ikke hva hun ville jeg skulle kalle henne, for jeg forsto at hun håpet jeg aldri skulle få anledning til å kalle henne noe som helst. Jeg var skuffet. Jeg ville gjerne gjøre henne til en eldre søster, en morsfigur, en som ville forstå og beskytte meg. Hustruen i den forrige tjenesten hadde for det meste holdt seg på værelset sitt. Martaene sa at hun drakk. Jeg ønsket at denne skulle være annerledes. Jeg ønsket å tro at jeg ville ha likt henne i en annen tid og et annet sted, et annet liv. Men jeg visste allerede at jeg ikke ville ha likt henne. Ikke hun meg heller.

Hun slukket sigaretten, halvryøkt, i et lite, utskåret askebeger på lampebordet ved siden av seg. Hun gjorde det besluttomt, stumpet sigaretten og gned den ut, ikke med slike tertefine små slag som så mange av hustruene foretrakk.

Når det gjelder min mann, sa hun, så er han nettopp det. Min mann. Jeg vil at det skal være fullstendig klart. Til døden skiller oss ad. Slik er det.

Ja, frue, sa jeg igjen, og glemte meg. Før fantes det dukker, for små piker, dukker som kunne snakke når man trakk i en snor i ryggen. Jeg tenkte at jeg lød slik, enstonig, dukkeaktig. Hun hadde sikkert lyst til å slå meg i ansiktet. De kan slå oss, de har belegg for det i Skriften, men ikke med noe redskap. Bare hendene.

Det er noe av det vi kjempet for, sa Førerens Hustru, og plutselig så hun ikke på meg, men ned på de knoklete, diamantbesatte hendene, og jeg visste hvor jeg hadde sett henne før.

Første gang var på fjernsyn da jeg var åtte eller ni. Mor pleide å sove lenge på søndagsmorgenene, og jeg sto tidlig opp og gikk inn i mors arbeidsværelse hvor jeg trykket meg gjennom fjernsynskanalene på jakt etter tegnefilmer. Fant jeg ikke noen, hendte det at jeg så på Bibeltime for Barnesjeler, der de fortalte bibelhistorier for barn og sang salmer. En av kvinnene het Serena Joy, hun sang førstesopran. Hun var askeblond og spinkel, med oppstoppernese og digre blå øyne som hun vendte oppad under salmene. Hun kunne smile og gråte samtidig. En tåre eller to gled yndig nedover kinnene hennes som på stikkord, idet stemmen steg til de høyeste tonene, vibrerende, uanstrengt. Siden avanserte hun.

Kvinnen som satt foran meg, var Serena Joy. Eller hadde vært. Så det var verre enn jeg hadde tenkt.